

ORIMATTILA

-KANNATTAVA SIIRTO-

Arviointikertomus 2021

23.5.2022

Orimattilan kaupungin tarkastuslautakunta

- kaupunginhallituksen vastineet

.....

2. Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden arviointihavaintojen käsittely

Tarkastuslautakunta esitteli vuoden 2020 arviointikertomuksen kaupunginvaltuuston kokouksessa kesäkuussa 2021. Kaupungin-valtuusto on käsitellyt arviointikertomuksen vuodelta 2020. Valtuusto päätti kehottaa kaupunginhallitusta ottamaan huomioon arviointikertomuksessa esitetyt suositukset valmistellessaan seuraavia talousarvioita ja taloussuunnitelmia.

Kaupunginhallitus on antanut tarkastuslautakunnan huomioista vastineet, joita ovat valmistelleet kaupunginjohtaja ja toimialajohtajat sekä tulosalueiden vastuuhenkilöt. Tarkastuslautakunta toteaa, että saadut vastineet ovat asiallisia ja informatiivisia. Tarkastuslautakunta toivoo, että henkilöstön jaksamiseen ja hyvään työympäristöön kiinnitetään jatkossa erityistä huomiota.

Tarkastuslautakunnalle annetussa kiinteistöveroä koskeneessa vastineessa todettiin, että vuonna 2020 maksuunpannusta kiinteistöverosta noin 10 % tilittyi vasta vuoden 2021 alussa. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko kiinteistöverojen jaksottuminen tulevaisuudessakin vastaavan kaltaista.**

Vastine:

”Kiinteistöverotus valmistui vuonna 2020 ensimmäistä kertaa joustavasti, mikä tarkoitti, että verotus ei päättynyt kaikilla samaan aikaan, vaan asiakaskohtaisesti touko - lokakuun välillä. Tämän seurauksena myös kiinteistöveron eräpäivät sijoituivat asiakkailta eri ajankohdille, eikä enää syys- ja lokakuulle kuten aiemmin. Verovuoden 2020 kiinteistöverotus valmistui aiemmasta poiketen vasta lokakuun lopussa. Kuntakohtaiset verotiedot saatiin käyttöön siten vasta marraskuussa.

Kiinteistöveron osalta vuosi 2020 oli odotettua heikompi verovelvolliskohtaiseen verotuksen valmistumisen johdosta. Verovuoden 2020 kiinteistöveron kokonaismaksuunpanosta tilittyi vuoden 2021 tammi-huhtikuun aikana noin 197 miljoonaa euroa, eli noin 10 % maksettavasta kiinteistöverosta.

Kuntien verotulojen ennustekehikon uutiskirjeen (28.09.2021) mukaan verovuoden 2021 maksuunpannun kiinteistöveron kokonaismäärästä vajaa 10 % erääntyisi maksuun vasta vuoden 2022 tammi- ja helmikuussa.

Verohallinnon arvion (19.8.2022) mukaan reilut 6 prosenttia verovuoden 2022 kiinteistöveroista arvioidaan kertyvän ensi vuonna. Huhtikuun vastaava arvio oli noin 10 prosenttia.

Verohallinnon tavoitteena on varmasti tilittää kiinteistöverot verovuoden aikana, mutta tuoreessa muistissa on uutinen, jonka mukaan ” Noin 410 000 henkilöä jätti kiinteistöveron ensimmäisen erän maksamatta elokuussa.” Ihmisillä on siten vaikeuksia tottua uudistuneeseen käytäntöön ja se vienee aikansa.”

Vuoden 2020 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta nosti esiin henkilöstövajeen vaikutukset elinvoiman ja teknisten palvelujen toiminnan kehittämiseen. Lautakunta toteaa, että vuonna 2021 toteutettu hallintosääntöuudistus on ollut oikean suuntainen ja ymmärtää, että Covid 19 -pandemian mukanaan tuomat haasteet ovat vaikeuttaneet toimintaa. Kehitystä parempaan suuntaan ei kuitenkaan vielä ole ollut nähtävissä.

Tarkastuslautakunta kysyi arviointikertomuksessaan, miten siivouksen neliöhintavertailu on toteutettu ja mitkä ovat olleet sen tulokset. Vastineessa on tuotu esiin siivouksen tehokkuuksia yksiköittäin. **Tarkastuslautakunta kysyy, mihin siivouksen tehokkuusluku perustuu. Lisäksi lautakunta toivoo, että siivouksen kustannukset avattaisiin yksikkökohtaisesti.**

Vastine:

”Vuoden 2020 tilinpäätöksessä on käytetty siivoustyömitoitushjelmasta saatuja tunnuslukuja ja verrattu niitä valtakunnalliseen keskitasoon. Päiväkotisiivouksessa 170m²/h ja koulusiivouksessa 265m²/h ovat valtakunnallista keskitasoa. Siivouksen kulut perustuvat siivottaviin neliöihin ja kohteille tyypilliseen siivoustaajuuteen. Siivouksen kustannukset muodostuvat henkilöstökuluista, tarvikkeista, koneista ja niiden korjauksista, jätehuollosta, sekä vuokrakuluista.

Vuosille 2022 ja 2023 siivouksen sisäiset veloitus hinnat on määritelty yksikkökohtaisesti ja raportoitavissa raportointijärjestelmästä.”

Vesijohtoverkoston kunto ja kertynyt korjausvelka herättivät huolta tarkastuslautakunnan vuoden 2020 arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan saatu vastine verkoston tulevaisuuden saneeraus- ja rahoitustarpeista on asianmukainen. Asiaan tulee kuitenkin kiinnittää huomiota talouden suunnittelussa, jotta kertynyt korjausvelka saadaan vähenemään.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin toimintaa ja taloudellisten resurssien tehokasta hyödyntämistä voidaan parantaa mm. digitalisaation kautta. Tämä edellyttää toki henkilöstön riittävää koulutusta.

3. Talouden arviointi

Kuntalain 115 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Tilinpäätöksessä 2021 Orimattilan kaupungin omassa pääomassa oli edellisiltä tilikausilta kertynyttä ylijäämää yhteensä 7,6 milj. euroa. Tilikauden 2021 ylijäämä oli 3,6 milj. euroa. Kaupungilla ei ole kuntalain tarkoittamaa kattamatonta alijäämää.

.....

Käyttötalous

Käyttötalouden osalta tulot toteutuivat hieman talousarviota parempana ja menot pienempänä. Vuosikate toteutui 4,3 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempana ja 2,8 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Vuosikatteen toteuma oli 9,1 milj. euroa, kun se vuonna 2020 oli 12,4 milj. euroa. Verotulot kasvoivat 1,9 milj. euroa eli 3,2 %, mihin ovat osaltaan vaikuttaneet kunnallisveroprosentin nosto 0,5 %-yksiköllä, sekä yhteisöverotuottojen odotettua parempi kertymä.

Vuoden 2021 taulukko

Verotulojen erittely	Talousarvio	Muutokset	Ta+muutokset	Toteutuma	Poikkeama	Poikk-%
Yhteensä	59 600 000	1 530 000	61 130 000	61 852 349	722 349	1,2
Tilitetty kunnallisvero	51 800 000	1 000 000	52 800 000	53 114 042	314 042	0,6
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 100 000	730 000	3 830 000	4 214 794	384 794	10,0
Kiinteistövero	4 700 000	-200 000	4 500 000	4 523 513	23 513	0,5

Yhteisöverokertymä ylitti arvion 10,0 %. Tähän vaikutti mm. kuntien yhteisöverotuottojen kasvu määräraikaisen yhteisöveron jako-osuuskorotuksen johdosta. Kiinteistöverotuksen joustava verovelvolliskohtainen valmistuminen lykkäsi vuoden 2020 kiinteistöveroja verovuoteen 2021, mikä osaltaan kasvatti vuoden 2021 kiinteistöverokertymää.

Vuoden 2021 taulukko

Valtionosuuksien erittely	Talousarvio	Muutokset	Ta+muutokset	Toteutuma	Poikkeama	Poikk-%
Yhteensä	36 100 000	0	36 100 000	36 317 000	217 000	0,6
Kunnan ja peruspalv. Vos	36 100 000	0	36 100 000	21 243 084	-14 856 916	-41,2
Verotulojen vos -tasaus	0	0	0	9 184 740	9 184 740	0,0
Järjestelmämuutoksen tasaus	0	0	0	7 856 268	7 856 268	0,0
Opetus- ja kulttuuritoimi	0	0	0	-1 967 092	-1 967 092	0,0

Valtionosuuksien toteutuma 36,3 milj. on 0,2 milj. euroa alkuperäistä arviota parempi. Valtionosuudet kuitenkin vähentyivät 3,0 milj. euroa, eli 8,3 prosenttia.

Tarkastuslautakunta kysyy, mistä näin suuri pudotus valtionosuuksissa johtuu. Asia ei selviä tilinpäätöksestä.

Vastine:

"Tilinpäätöksen liitetietoihin olisi tosiaan pitänyt eritellä Covid-19-pandemian vaikutus valtionosuuksiin euromääräisesti – nyt todettu vain, että vaikuttaa vertailtavuuteen.

Vertailuvuoden 2020 verotulojen ja valtionosuuksien vertailtavuuteen vaikuttaa valtion kertaluonteiset koronatuot sekä verotuksen joustava valmistuminen.

				Toteutuma 1-12 / 2020	Toteutuma 1-12 / 2021	Muutos
			VALTIONOSUUDET	39 275 718	36 317 000	-2 958 718
		5860	Kunnan peruspalvelujen valtion	23 383 000	21 243 084	-2 139 916
		5861	Verotul perust valtionos.tasau	9 964 757	9 184 740	-780 017
		5863	Opet.-ja kult.toimen muut valt	-1 871 759	-1 967 092	-95 333
		5890	Verotulomenetyksen kompensati	7 799 720	7 856 268	56 548

Orimattilan valtionosuudet ovat viimeisen kymmenen vuoden ajan olleet noin 32 – 33 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 aikana valtionosuuksia päivitettiin neljä kertaa vuoden aikana ja vielä vuonna 2021 pandemiatuot olivat kunnille ruhtinaalliset. Noin kuuden ja

kolmen miljoonan euron korotukset valtionosuuksiin olivat siten täysin pandemiaan perustuvia korvauksia kunnille eivätkä perustuneet normaaleihin valtionosuuskriteereihin.”

Valtionosuudet yhteensä										
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000	1 000 €
				(vos- uudistus)					Lähde: KL	Lähde: KL
7 622 043	8 017 577	8 237 593	8 133 906	8 183 003	8 787 136	8 498 934	8 456 755	8 640 795	10 946 921	9 955 079
33 023	33 385	32 782	32 397	31 562	33 358	32 288	31 875	32 422	39 276	36 155

Rahoitustuotot

Orimattilan Lämpö Oy maksoi kaupungille vuonna 2021 tavanomaisen 80 teur osingon, kun se vuonna 2020 maksoi osinkoa 976 teur vuonna 2019 toteutetun maakaasuverkon liiketoimintakaupan johdosta.

PHP Holding Oy jatkoi hyvää osingonmaksua vuonna 2021. Yhtiön maksamat osingot vuonna 2021 Orimattilan kaupungille olivat 302 teur, mikä on sama määrä kuin vuonna 2020.

Kymenlaakson Sähkö Oy maksoi vuonna 2021 1,5 milj. euro osingot, missä on noin 0,2 milj. euroa vähennystä vuoteen 2020 nähden. Kaupunki on hankkinut valtuuston 9.6.2021 tekemällä päätöksellä lisää Kymenlaakson Sähkö Oy:n osakkeita 1,5 milj. eurolla Lapinjärven kunnalta.

Rahoitustuottojen ja –kulujen osalta tuotoissa osinkotuotot jäivät 112 teur alle arvioidun. Alhainen korkotaso on edelleen vaikuttanut korkokulujen arvioitua pienempään kertymään, vaikka velkamäärä on kasvanut (lisäys 9,4 milj.).

Investoinnit

Vuosikatteella pystyttiin rahoittamaan noin puolet nettoinvestoinneista, mutta niin investointien rahoittamiseen kuin lainan lyhennyksiinkin tarvittiin edelleen velkarahoitusta. Hyvästä tuloksesta huolimatta toiminnan ja investointien rahavirta on 10,5 milj. euroa negatiivinen. Tarkastuslautakunta on huolissaan siitä, miten investoinnit mitoitetaan taloudellisen kantokyvyn mukaisesti. **Tarkastuslautakunta kysyy, miten kaupunki on suojautunut mahdollisiin merkittäviin korkotasossa tapahtuviin muutoksiin.**

Vastine:

”70 % Kuntarahoitus Oyj:ltä otetuista lainoista (82 % lainakannasta) on kiinteäkorkoisia eli 70 % lainoista on suojattu korkotasossa tapahtuvilta muutoksilta.

Edellisen 12 kuukauden keskiporko Kuntarahoituksen lainoille on ollut 0,38 % ja seuraavien 12 kuukauden ennuste 0,74 %.”

 0,40%
Keskiporko (vuoden alusta tähän päivämäärään)

 0,38%
Keskiporko (viimeiset 12 kk)

 0,74%
Keskiporko (seuraavat 12kk)

.....

Kaupungin verotulot kasvoivat edellisvuoteen verrattuna kokonaisuudessaan 1,9 milj. euroa. Tuloverot pysyivät vuoden 2020 tasolla noin 53,1 milj. eurossa. Osuus yhteisöveron tuotosta on kasvanut 1,5 milj. euroa, sekä kiinteistöverotulot 0,4 milj. euroa.

....

....

4. Toiminnan arviointi

4.1 Elinvoima- ja tekniset palvelut

Elinvoima- ja teknisen toimialan kehittämisohjelma vuosille 2018 - 2021 hyväksyttiin valtuustossa 15.4.2019. Keskeisin toimielimen tehtävä on vahvistaa kaupungin kasvu- ja vetovoimatekijöitä edistämällä asuinrakentamista kaavoituksella ja infrarakentamisella. Kehittämisohjelma tukee yritysten mahdollisuuksia sijoittua ja toimia menestyksellisesti Orimattilassa.

Toimenpiteet, keskeiset tavoitteet ja niiden tuloksellisuus (tilinpäätöksen mukaan)

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toiminnalliset tavoitteet yhdyskuntatekniikkaa lukuun ottamatta ovat jääneet toteutumatta tai ne ovat toteutuneet vain osittain.

Elinvoima- ja teknisten palvelujen suoritteet ja tunnusluvut ovat toteutuneet pääosin talousarviota paremmin. **Tarkastuslautakunta kysyy, minkälainen tilastollinen muutos tilinpäätöksessä on tehty katuvalaistuksen energiankulutuksen seurannassa. Lisäksi tarkastuslautakunta kysyy, miksi maankaatopaikkojen kuormamäärät ovat toteutuneet merkittävästi alle talousarvion.**

Vastine:

"Katuvalaistuksen energiakulutuksen tilastointi on tapahtunut aikaisemmin virheellisesti ns. tuplana. Kulutus ei siis ole puolittunut ja se on pysynyt suuruusluokassaan ennallaan, virhe tilastoinnissa on nyt korjattu oikeaksi.

Orimattilan kaupunki on palveluntuottaja ilman aktiivista markkinointia ja sitoutunut ottamaan vain Orimattilan alueelta tulevia puhtaita maa-aineksia. Rakentaminen oli viime vuonna arvioitua hiljaisempaa ja kaupungin omilla työkohteilla onnistuttiin hyödyntämään merkittävästi kaivuumaiden kierrätystä."

4.2 Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta (1.1.-31.7.2021) / opetus- ja kasvatusvaliokunta sekä hyvinvointivaliokunta (1.8.-31.12.2021)

Tarkastuslautakunta toteaa, että sivistys- ja hyvinvointivaliokunta, opetus- ja kasvatusvaliokunta sekä hyvinvointivaliokunta pääsivät tavoitteisiinsa vain joiltakin osin. Tilanne on ollut haastava henkilöstömuutoksista johtuen ja koronapandemia on joiltakin osin myös vaikuttanut tavoitteiden saavuttamiseen. Kuitenkaan kaikilta osin koronan vaikutukset toiminnallisten tavoitteiden toteutumiseen eivät käy ilmi toimintakertomuksesta.

Sivistystoimi on tuottanut arviointikertomuksen huomioista arvioinnin koronapandemian vaikutuksista toiminnallisten tavoitteiden toteutumiseen sivistystoimialalla seuraavasti:

TOIMINNALLISET TAVOITTEET 2021

Toiminnallinen tavoite 1/ Varhaiskasvatuspalvelut

Esiopetuksen paikallisen opetussuunnitelman sekä siihen liittyvien lomakkeiden arvioiminen ja päivittäminen.

Koronan vaikutukset toiminnallisen tavoitteen toteutumiseen

Covid -19 pandemia ei ole vaikuttanut tämän tavoitteen toteutumiseen.

Toiminnallinen tavoite 2/ Opetuspalvelut

Oppimisen tuen suunnitelma, perusopetus, lukio

Koronan vaikutukset toiminnallisen tavoitteen toteutumiseen

Covid -19 pandemia ei ole vaikuttanut tämän tavoitteen toteutumiseen.

Toiminnallinen tavoite 3/ Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluiden henkilöstöressurssien käytön kehittäminen

Koronan vaikutukset toiminnallisen tavoitteen toteutumiseen

Covid - 19 pandemialla ei ole ollut vaikutusta tämän tavoitteen toteutumiseen.

Toiminnallinen tavoite 5 / Kirjastopalvelut

Kirjaston saatavuus ja saavutettavuussuunnitelma valmis.

Koronan vaikutukset toiminnallisen tavoitteen toteutumiseen

Covid - 19 pandemialla ei ole ollut vaikutusta tämän tavoitteen toteutumiseen.

Toiminnallinen tavoite 6/ Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelut tiivistävät yhteistyötä elinkeinoelämän, yrittäjien ja III sektorin kanssa

Koronan vaikutukset toiminnallisen tavoitteen toteutumiseen

Koronarajoituksista johtuen kevään ja syksyn tapaamisia kulttuuritoimijoiden, elinkeinoelämän, yrittäjien ja III sektorin edustajille ei pystytty järjestämään.

Toiminnallinen tavoite 7/ Museopalvelut

Taidemuseo järjestää nykyistä useampia vierailevia näyttelyitä ja kotiseutumuseon piha-alueen käyttömahdollisuuksia laajennetaan

Koronan vaikutukset toiminnallisen tavoitteen toteutumiseen

Covid -19 pandemia ei vaikuttanut taidemuseon näyttelytoimintaan. Kotiseutumuseon piha-alueen käyttöhalua yrittäjien ja yhdistysten toimesta pandemia todennäköisesti vähensi, esim. Orimattila-Seuran järjestämää Orimattila-Päivää ei pidetty 2021.

Toiminnallinen tavoite 8 / Sivistystoimen hallinto

Henkilöstön kehittäminen

Koronan vaikutukset toiminnallisen tavoitteen toteutumiseen

Covid -19 pandemia ei ole vaikuttanut tämän tavoitteen toteutumiseen.

Muita havaintoja

Terveyden ja hyvinvoinnin tavoitteena ollut lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivitys on yksi lastensuojelulain lakisäätöistä tehtävistä. Tarkastuslautakunta toivoo, että tavoiteasetannassa tulisi lakisäätöiden lisäksi huomioiduksi myös kaupungin omat tavoitteet.

Näkemyksemme mukaan museotoiminnan tavoitteet tulisi eriyttää perusnäyttelyn ja erillisnäyttelyiden kesken.

Tarkastuslautakunta kysyy, miten koronapandemiasta aiheutuneet lisäkustannukset ovat muodostuneet Hyvinvointivaliokunnan osalta.

Vastine:

”Hyvinvointivaliokunnan osalta koronapandemian aiheuttamat lisäkustannukset ovat muodostuneet tilojen sulkemisesta johtuneista tulotappioista eri kululuokissa (menetetyt tila- ja vuokratulot sekä lipunmyyntitulot uimahallilta ja kuntosalilta, korvatut lipputuotteet sulkuajalta).”

4.3 Kaupunginhallitus, kaupunginvaltuusto ja konsernihallinnon toimiala

Strategia

Hallinnon keskeisin strateginen tehtävä on talouden tasapainon säilyttäminen. Vuoden 2021 tavoitteet ovat tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toteutuneet hyvin. Vuosien 2018 ja 2019 alijäämäisten tilinpäätöksen jälkeen tilikausilla 2020 - 2021 on päästy jälleen positiiviselle uralle talouden näkökulmasta. Investoinnit ovat jatkuneet merkittävänä, mikä lisää painetta taloudelle tulevina vuosina. Kuitenkaan elinkeinotoimintaa edistäviä tutkimus- ja kehittämishankkeita ei vuoden 2021 aikana ollut. MAL- ja HINKU-sopimukset avaavat mahdollisuuksia uudenlaisen elinvoiman kehittämishankkeisiin, joihin tarkastuslautakunta toivoo selkeitä tavoitteita.

Koronapandemialla on ollut edelleen vaikutusta kaupungin talouteen. Tilinpäätös oli 3,66 milj. euroa ylijäämäinen. Kaupungin lainakanta asukasta kohti oli 4 110 euroa, mikä on Päijät-Hämeen kuntien keskiarvoa (5 357 €/as.) alemmalla tasolla. Konsernin lainakanta on ollut tilinpäätöspäivänä 5 203 euroa per asukas. Vuosikatteen kehitys on tilikausilla 2020 - 2021 ollut positiivista. Vuosikatteen osuus poistoista oli päättyneenä vuonna 167 prosenttia, kun se edellisvuonna oli 203 prosenttia. Positiivisesta kehityksestä huolimatta toiminnan ja investointien rahavirta oli 10,5 milj. euroa negatiivinen, mutta suunnitelman mukainen. **Tarkastuslautakunta kysyy, miten kaupunginhallitus on ottanut huomioon tulorahoituksen riittävyyden investoinneista aiheutuneisiin menoihin. Lisäksi tarkastuslautakunta kysyy, tulisiko taloussuunnitelmaa päivittää jo vuoden 2022 aikana.**

Vastine:

”Vuoden 2023 talousarvion laadintaohjeessa todetaan:

”Vuosikatteella (5,5 Meur) rahoitetaan maanhankinta, irtaimistohankinnat, talonrakentamisen pienimuotoinen perusparantaminen ja kaupunki-infra. Uusinvestoinnit (talonrakentaminen ja suuret perusparannukset) ja sijoittaminen (osakkeet ja osuudet)

käsitellään erikseen ja rahoitetaan lainanotolla. Investointiesitysten osalta hankkeiden toteuttamisjärjestystä tulee tarkastella kriittisesti. Sopeuttamisohjelmaan sisältyvä investointitason alentaminen tulee ottaa huomioon perusparannusten ja kaupunki-infran investoinneissa.”

Tulorahoituksen tulee riittää siten ns. perusinvestointeihin ja osittain lainanlyhennyksiin, suuret talonrakennushankkeet tulee rahoittaa lainarahoituksella.

Toisesta näkökulmasta tulorahoituksen tulee kattaa poistot ja nyt kun poistotaso vuonna 2023 ylittää 6,4 miljoonan euron tasolle, vuosikatteen tulee ylittää se. Tämän hetken raamilaskelmissa talousarvio on tasapainossa vaikkakin esim. sähkökulut tulevat tuplaantumaan.

Vuoden 2022 taloustilanne näyttää tuoreiden verotuloennusteiden mukaan kohtuulliselta, joskin verotilitykset eivät vielä ole parempaa kehitystä osoittaneet. Seuraamme taloutta kuukausittain ja alkusyksystä loppuvuoden ennuste on tarkempi.”

.....

Muita havaintoja

Kaupungin tulos muodostui poikkeuksellisen hyväksi valtionosuuksien ja verotulojen ylitysten sekä HYKY:n palvelujen ostot alitusten johdosta. Tämä on huomioitava erityisesti tasapainoista taloutta koskevien tavoitteiden analysoinnissa.

Henkilöstölle on vuonna 2021 teetetty työhyvinvointikysely. **Tarkastuslautakunta kysyy, miten kyselyn tuloksista on tiedotettu ja miten niitä aiotaan hyödyntää työyhteisön kehittämisessä. Lisäksi kysymme, miten 12/2020 hyväksytyt viestintäohjeet on tiedotettu henkilöstölle ja luottamushenkilöille.**

Vastine:

”Työhyvinvointikyselyn tulokset on alkuvuonna 2021 jaettu toimialajohtajille ja tulosaluejohtajille. Yhteistoimintaelin on käsitellyt tulokset 24.5.2021 § 8 ja kaupunginhallitus 24.5.2021 § 243. Asiaa on käsitelty myös pääluottamusmiesten kanssa sekä esimiesinfossa 9.3.2021. Toimialat on ohjeistettu käsittelemään tuloksensa.

Viestintäohje on käsitelty kaupunginhallituksessa 14.12.2020 ja pöytäkirjanote ja ohje on lähtenyt pöytäkirjan tarkastamisen jälkeen kaupungin johtoryhmän jäsenille omilla toimialoilla täytäntöön pantavaksi. Viestintäohjeet löytyvät myös intrasta.”

4.4 Ympäristövaliokunta

Strategia

Ympäristönsuojelun osalta toiminnan painopistealueena on sähköisen asioinnin käyttöönotto. Kyse on viranomaisille annetusta tehtävästä, joka on oltava käytössä vuoden 2021 loppuun mennessä. Rakennusvalvonnassa pyritään siirtämään kaikki saapuva rakennuslupa-aineisto sähköiseen asiointijärjestelmään. Orimattilan kaupunki on vuonna 2020 saanut oman OLAN OMA ILMASTO-OHJELMA 2020-2030 ilmasto-ohjelman.

Ympäristövaliokunnan osalta tulot pysyivät budjetissa ja menot ylittyivät noin 6 %. Toimintakate oli n. 21 000 € muutettua talousarviota heikompi, joka aiheutui Lökkilammen alueen puhdistamisen kustannuksista, jotka olivat n. 100 000 €.

Tarkastuslautakunta ilmaisee huolensa ympäristövaliokunnan alaisen toiminnan resurssien riittävydestä lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

.....

Muita havaintoja

Tarkastuslautakunta toistaa edellisvuoden arviointikertomuksessa esitetyn kehittämissuosituksen, että tilinpäätöksessä avattaisiin ympäristövaliokunnan tavoitteita ja niiden vaikuttavuutta kuntalaisille tarkemmin. Osa tavoitteista on hyvin teknisiä eikä niiden vaikuttavuus kuntalaiselle juuri välity raportoinnista.

Tarkastuslautakunta kysyy, miksi jätehuollon liittymisaste (68 %) on jäänyt niin merkittävästi tavoitteena olleesta 94 %:sta.

Vastine:

”Jätehuollon liittymisaste jäi pieneksi, koska ympäristönsuojelulta talousarviovalmistelun yhteydessä karsittiin määrärahat valvonnan ja neuvonnan tehostamiseksi ko. asiassa.”

4.5 Vesilaitos taseyksikkö

.....

Vesilaitos-taseyksikön tavoitteet saavutettiin käytännössä vain osittain.

Tarkastuslautakunta toteaa, että investoinnit vesijohtoverkoston ovat supistuneet edelleen. Nykyisellä tahdilla verkoston uusiminen vie aikaa yli 300 vuotta, mitä voidaan pitää kestäättömänä kehityksenä.

5. Strategian toteutuminen ja tuloksellisuuden kokonaisarviointi

Orimattilan kaupungin valtuustokaudelle 2017–2021 laadittua strategiaa toteutettiin nyt kolmatta vuotta. Sen kärjiksi on nimetty kolme teemaa onnistuva Orimattila, onnellinen Orimattila ja oivaltava Orimattila. Vuoden 2021 arviointia vaikeuttaa osaltaan syksyllä 2021 voimaan astunut hallintouudistus; esimerkiksi elinvoiman edistymisen toteuttamisen päävastuu on ollut kahdella eri toimielimellä. Lisäksi Covid 19 -epidemian johdosta viimeinen valtuustovuosi oli haasteellinen.

Arviointivuonna 2021 mittareita oli 33 kpl, vuoden 2020 toimintaa arvioitiin 29 mittarilla. Tavoite toteutui 13 kohdassa suunnitellusti, osittain 10 kohdassa. Taloudellista tai toiminnallista tavoitetta ei saavutettu 10 kohdassa. Taloudellisia tuloksia arvioitaessa on hyvä havaita, onko toimitelimen pystynyt pitäytymään alkuperäisessä talousarviossa vai onko budjettiin jouduttu tekemään muutoksia.

Miten mittarit ja tulokset vastasivat kysymykseen strategian toteutumisesta? Kolme strategia-aluetta on jaettu 12 avaintavoitteeseen. Kutakin osatavoitetta oli tarkoitus mitata puolestaan 2–6 mittarilla. Avaintavoitteiden onnistumisia on haasteellista arvioida, koska viidestä osatavoitteesta ovat olleet vastuussa kaikki toimialat. Tällöin jää epäselväksi, kuka on ollut viime kädessä vastuussa tavoitteen saavuttamisesta tai tavoiteohjelman koordinoinnista. Tarkastuslautakunta toteaa lisäksi, ettei kaikkia mittareita ole käytetty täysimääräisesti tai säännöllisesti. Osa toimielinten mittareista ei avaa tavoitteiden

saavuttamista. Tällaisia ovat mm. pienten hankkeiden, kuten laitteiden ja uusien ohjelmistojen käyttöönotto.

Vetovoima ja kasvu. Asukasluvun kehitys on ollut edelleen negatiivinen. Monia elinvoimaa tukevia yksittäishankkeita ja kokeiluja on kuitenkin käynnistetty. Monet suunnitellut kyselyt, kuten muuttajatutkimus ja jatkuvat kuntalaiskyselyt, ovat jääneet toteuttamatta.

Yhteisöllisyys ja osallistuminen. Tavoitteena on ollut seurata kuntalaisten tavoittamista ja osallistamista eri kanavien toimivuutta arvioiden. Monia toiminallisia uudistuksia on tehty kuten chat-palveluiden käyttöönotto. Monia määrällisiä strategian mittareita, kuten verkkosivujen kävijämäärät tai aluejohtokuntien itsearviointi, ei ole raportoitu. Näin ollen toimenpiteiden vaikuttavuuden täysimääräinen arviointi ei tilinpäätöstietoja hyödyntäen ole mahdollista. Toisaalta erilaisia kulttuuritapahtumia järjestettiin Covid 19 -pandemiasta huolimatta.

Toimintojen kehittäminen. Organisaatiouudistus tehtiin 2021 ja myös henkilöstötutkimus toteutettiin. Myös Timmi-järjestelmän käyttöönotto tukee tavoitteita. Sen sijaan Yhteinen olohuone -hankkeen ja innostamisjärjestelmän eteneminen ei ole ollut toimenpideseurannassa.

Tarkastuslautakunta kysyy, miten uuden strategian toteutumisen koordinointi ja seuranta varmistetaan kesäkuusta 2022 alkaen.

Vastine:

”Uuden strategian toteuttaminen varmistetaan strategiaan tavoitteisiin tähtäävällä johtamisella ja allokoimalla kaupungin varoja pienin askelin kohti tuottavampaa ja elinvoimaisempaa kuntataloutta. Investointien painopisteet harkitaan tarkoin ja virheinvestoinnit eliminoidaan. Palveluverkon kehittäminen/ karsiminen toteutetaan keskittymällä sen mahdollistamiin panostuksiin muun muassa tietotekniikka- ja opetusresursseihin.”

6. Muita yleisiä havaintoja

Myös arviointivuonna 2021 Covid 19 -pandemia on vahvasti vaikuttanut kaupungin toimintaan kaikilla tasoilla niin viranhaltijoiden kuin luottamushenkilöiden kohdalla. Monet strategiaa tukevat selvitykset ovat joko siirtyneet tai jääneet tekemättä.

Hallintouudistus, joka astui voimaan elokuussa 2021, on osin ollut käynnistysvaiheessa ja siihen kohdistetut odotukset ja mahdolliset positiiviset tulokset näkyvät vasta toimintavuonna 2022.

Kaupungin viranhaltijajohdossa on tapahtunut ja tulee tapahtumaan merkittäviä henkilömuutoksia. Tarkastuslautakunta kysyy, miten kaupunki on varautunut ns. hiljaisen tiedon säilymiseen henkilöiden vaihtuessa.

Useiden avainhenkiköiden lähdöt ja avoimien tehtävien haasteellinen täyttäminen on osaltaan vaikeuttanut etenkin kaupungin johtoryhmän toimintaan, mikä on lykännyt joitakin hankkeita. **Tarkastuslautakunta kysyy, miten varahenkilöjärjestelmää on ajateltu kehitettävän, jotta henkilövaihdokset eivät aiheuttaisi häiriötä arkeen tai keskeytyksiä kehityshankkeisiin.**

Vastine:

”Henkilövaihdokset on nyt toteutettu ja uusimpienkin henkilöiden perehdytys on loppusuoralla. Yhteishenki on hyvä ja työnteon ilmapiiri innostunut. Prosessien omistajuus tulee määritellä ja varmistaa ettei kriittisiä toimintoja ole yhden henkilön varassa.”

7. Yhteenveto

Tarkastuslautakunta toteaa, että taloudellisesti vuosi 2021 oli tuloksellinen. Tähän vaikuttivat mm. valtion maksamat Korona-avustukset, budjetoitua suuremmat verokertymät, budjetoinnin ylittäneet pääomatulot ja satunnaiset muut tulot. Myös PHHYKY:n hyvä talousvuosi mahdollisti kuntaosuuksien palautuksia, jotka vahvistivat kaupungin tulosta. Jatkossa on kuitenkin varauduttava kuntien rahoituspohjan ja toimintaympäristön muutokseen. Keskeisin muutos on hyvinvointialueiden täysimääräinen käynnistyminen vuoden 2023 alusta.

Tarkastuslautakunta kiinnitti vuoden 2020 kertomuksessaan huomioita henkilöstön hyvinvointiin ja jaksamiseen. Korjaaviin toimenpiteisiin on ryhdytty vuonna 2021. Tästä esimerkkinä kulttuuri/liikuntaseteleiden kohdistaminen vakituiselle henkilökunnalle. Tuoreesta henkilöstötutkimuksesta kuitenkin selviää, että kriittinen palaute johtamista ja viestintää kohtaan on edelleen kasvanut. Omaan työhön ja lähiesimieheen ollaan kuitenkin varsin tyytyväisiä. **Tarkastuslautakunta suosittaa, että poislähtevät henkilöt haastateltaisiin järjestelmällisesti.** Tarkastuslautakunta korostaa, että jatkossa työhyvinvointiin panostaminen sekä henkilöstön osaamisen kehittäminen ovat keskeiset haasteet tulevaisuudessa.

Uuden strategian laadinta aloitettiin kesäkuussa 2021 valitun valtuuston työnä ja se oli melko pitkällä alkuvuodesta 2022. Sen täysimääräinen hyödyntäminen pääsee käyntiin syksyllä 2022. Tarkastuslautakunta esittää, että uudessa strategiassa hyödynnet-täisiin soveltuvin osin vuonna 2021 hallintokuntien käytössä olleita mittareita siltä osin, kuin ne soveltuvat uuden strategian seurantaan. Näin voidaan kaupungin kehitystä arvioida useamman vuoden ajanjaksolta.

Lopuksi tarkastuslautakunta haluaa lämpimästi kiittää viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä.